

ΠΡΟΤΥΠΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΝΑΒΡΥΤΩΝ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα του αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

- α. Η οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος της διανομής των εθνικών κτημάτων έγινε με νομοθετικές ρυθμίσεις κατά την περίοδο 1870-1871.
- β. Οι απόψεις των τριών πρώτων ελληνικών κομμάτων (Αγγλικού, Γαλλικού και Ρωσικού) διέφεραν σημαντικά σε όλους τους τομείς της πολιτικής σκέψης και πρακτικής.
- γ. Οι Χίοι πρόσφυγες επιθυμούσαν κατά πλειοψηφία να επιστρέψουν στο νησί τους μετά την καταστροφή.
- δ. Ο παλαίμαχος κρητικός πολιτικός Ι. Σφακιανάκης κάλεσε το λαό σε καθολική συμπάρασταση προς τους επαναστάτες του Θερίσου στις 21/3/1905.
- ε. Κύριες πλουτοπαραγωγικές πηγές στον Εύξεινο Πόντο αποτελούσαν η γεωργία, η κτηνοτροφία και η εξαγωγή ξυλείας από τα δάση της περιοχής.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. ανόρθωση
- β. κίνημα του 1933
- γ. Οργανικός Νόμος

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β1

α) Να συγκρίνετε τα Συντάγματα του 1844 και του 1864 ως προς τις βασικές διατάξεις τους. (10 μονάδες)

β) Ποιο ήταν το αποτέλεσμα των εκλογών του Ιανουαρίου του 1936 και ποια η σημασία του; (2 μονάδες)

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

α) Σε ποιο ζήτημα εντοπίστηκε κυρίως η διάσταση απόψεων ανάμεσα στον πρίγκιπα Γεώργιο και τον επί της δικαιοσύνης υπουργό της κρητικής Πολιτείας Ε. Βενιζέλο; (μονάδες 7)

β) Ποια είναι τα αριθμητικά δεδομένα που σχετίζονται με τη γενοκτονία των Ποντίων (1916-1923) και ποιος ο χαρακτήρας της; (μονάδες 6)

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις για την ελληνική οικονομία κατά τον 19ο αιώνα και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και τους πίνακες να αναφερθείτε:

α) στην εξέλιξη της εμπορικής ναυτιλίας κατά τις πρώτες δεκαετίες του ελεύθερου ελληνικού κράτους (15 μονάδες)

β) στους παράγοντες που συνετέλεσαν στην ανάπτυξη της ναυτικής εμπορικής δραστηριότητας κατά την ίδια περίοδο (10 μονάδες)

Μονάδες 25

Κείμενο Α

Ανάπτυξη εμπορικού ναυτικού:

<i>έτος</i>	<i>αριθμός πλοίων</i>	<i>χωρητικότητα (σε τόνους)</i>	<i>αριθμός ναυτών</i>
<i>1834</i>	<i>3000</i>	<i>87202</i>	<i>15400</i>
<i>1839</i>	<i>3345</i>	<i>89642</i>	<i>-</i>
<i>1841</i>	<i>3197</i>	<i>111201</i>	<i>18609</i>

Εμπορική κίνηση στα ελληνικά λιμάνια:

έτος	συνολικός αριθμός πλοίων	καταπλέοντα πλοία	αποπλέοντα πλοία
1834	109885	53535	56350
1837	122387	62410	59977

Από τα ελληνικά λιμάνια τη μεγαλύτερη κίνηση σε πλοία παρουσίαζε η Σύρος, με αμέσως επόμενο το λιμάνι του Πειραιά που ανέβηκε στη δεύτερη θέση. Η Ύδρα, αντίθετα, ερχόταν τρίτη και ακολουθούσαν τα λιμάνια των Σπετσών, του Ναυπλίου, του Πόρου και της Πάτρας.

Το εμπόριο και η ναυτιλία αποτελούσαν τον ζωτικότερο τομέα της ελληνικής οικονομίας. Αυτή η ζωτικότητα ήταν αποτέλεσμα της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και επινοητικότητας, καθώς και της πλούσιας πείρας που διέθεταν οι Έλληνες στον τομέα της εμπορικής ναυτιλίας.

[Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, 1978. Τόμος ΙΓ', σ. 100-102. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.]

Κείμενο Β

Περισσότερο από τους άλλους τομείς της οικονομίας η εμπορική ναυτιλία είχε πάρει, στις δύο πρώτες δεκαετίες της βασιλείας του Όθωνος, μια σημαντική ανάπτυξη, που ωστόσο άρχισε να δείχνει μια κάμψη γύρω στα μέσα του αιώνα. Οι Έλληνες εκμεταλλεύτηκαν την υπεροχή που τους έδινε η ικανότητά τους στη χρησιμοποίηση ιστιοφόρων και στο σχετικά μικρό κόστος κατασκευής των πλοίων αυτού του είδους μέσα σε ναυπηγεία του ελληνικού χώρου. Η ναυτική όμως παράδοση και η έμφυτη δεινότητα στη θάλασσα δεν αρκούσαν να αντεπεξέλθουν στην ανάπτυξη του διεθνούς συναγωνισμού στις θαλάσσιες μεταφορές, όταν άρχισε να γίνεται ευρεία χρήση του ατμού για την κίνηση των πλοίων. Η προεπαναστατική ακμή των τριών ναυτικών νησιών, Ύδρας, Σπετσών και Ψαρών, ήταν πια ένα λαμπρό παρελθόν. Και παρ' όλες τις αποζημιώσεις, που άρχισαν να καταβάλλονται από τα πρώτα δάνεια, στα χρόνια ακόμα του Αγώνα, δεν μπορούσαν να αναστηθούν οι παλιές «εφοπλιστικές» επιδόσεις, ειδικά των Υδραίων.

Το 1856 έγινε μια αναπροσαρμογή στο ποσό των αποζημιώσεων προς τα τρία νησιά [...]. Τα ποσά κατανεμήθηκαν ως εξής: για τους δικαιούχους της Ύδρας δρχ. 100.000, των Σπετσών 55.700 και των Ψαρών 44.300 δρχ., συνολικά δηλ. 200.000 δρχ. Τα ποσά αυτά όμως ήταν ασήμαντα για τόνωση των ναυτικών επιχειρήσεων.

[Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, 1978. Τόμος ΙΓ', σ. 182. Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών.]

Κείμενο Γ

Στη μετεπαναστατική περίοδο η εμπορική ναυτιλία ήταν ο μόνος οικονομικός τομέας της χώρας που κατόρθωσε γρήγορα να επανακτήσει την παλιά ζωτικότητά του

(...) Με την αποκατάσταση της ειρήνης ιδρύθηκαν νέα ναυπηγεία σε πολλά νησιά και λιμάνια. Η ναυπηγική έγινε μία από τις σημαντικότερες βιομηχανίες του νέου κράτους.... Όπως προεπαναστατικά, οι πλούσιοι Έλληνες έμποροι της Διασποράς έκαναν συχνά επενδύσεις στις ελληνικές ναυτιλιακές επιχειρήσεις.

[Λεονταρίτης, Γ. 1987. Ελληνική Εμπορική ναυτιλία, 63. Αθήνα: Μνήμων]

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις για την ελληνική οικονομία κατά τον 19ο αιώνα και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και τους πίνακες να εξηγήσετε:

α) γιατί δόθηκε προτεραιότητα στην αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων έναντι της αστικής · (10 μονάδες)

β) τι περιελάμβανε η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων. (15 μονάδες)

(Μονάδες 25)

Κείμενο Α

Προτεραιότητα από την ΕΑΠ δόθηκε στην αγροτική αποκατάσταση. Κατ' αρχήν θεωρήθηκε ότι με αυτόν τον τρόπο θα μπορούσε να περιοριστεί στις πόλεις ο κίνδυνος διαφόρων κοινωνικών προστριβών μεταξύ γηγενών και προσφύγων, η ριζοσπαστικοποίηση των τελευταίων, καθώς και η εξάπλωση επιδημιών και άλλων μολυσματικών νόσων. Ως εκ τούτου, παρ' όλο που το 54% των προσφύγων εγκαταστάθηκαν στις πόλεις, γι' αυτούς διατέθηκε μόλις το 13,7% των πόρων της ΕΑΠ, ενώ το υπόλοιπο 86,3% των δαπανών της κατευθύνθηκε στο υπόλοιπο 46% των προσφύγων που εγκαταστάθηκαν στην ύπαιθρο. Έχει υπολογιστεί ότι μέχρι το 1928 δημιουργήθηκαν 2085 αγροτικοί οικισμοί στην (κυρίως Ανατολική και Κεντρική) Μακεδονία, τη Θράκη και την Κρήτη, ενώ αρκετοί πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν σε υφιστάμενα χωριά και κοινότητες, όπου στο παρελθόν κατοικούσαν μουσουλμάνοι ή σλαβόφωνοι πληθυσμοί.

(Τράπεζα της Ελλάδος, 2021. Πτυχές της αποκατάστασης των προσφύγων στην Ελλάδα 1922-1930. ΤΕΚΜΗΡΙΑ. Από το ιστορικό αρχείο. Εισαγωγή: Λένα Α. Κορμά, σ.34. Κέντρο Πολιτισμού, Έρευνας και Τεκμηρίωσης.)

Κείμενο Β

Από το 1924 η αγροτική αποκατάσταση περιήλθε σχεδόν αποκλειστικά στην Επιτροπή Αποκαταστάσεως Προσφύγων, η οποία προέκρινε την αγροτική – έναντι της αστικής – αποκατάσταση, καθώς αυτή μπορούσε να καταστεί πιο ολοκληρωμένη (στέγαση και επαγγελματική αποκατάσταση), χρειαζόταν λιγότερα κεφάλαια – κυρίως χάρη στην ύπαρξη ανταλλαξιμών κτημάτων και οικιών – και μπορούσε να αποδώσει σχετικά σύντομα.

Η αγροτική αποκατάσταση απέβλεπε στη δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών, γεγονός που εξυπηρετούσε και τους γενικότερους πολιτικούς σκοπούς της εποχής, όπως τη διατήρηση της κοινωνικής γαλήνης. Στον αρχικό σχεδιασμό προβλεπόταν οι

πρόσφυγες – στο μέτρο του δυνατού – να συνεχίσουν τις ίδιες δραστηριότητες, γεωργία, κτηνοτροφία ή αλιεία, με εκείνες που ασκούσαν στην πατρίδα τους. Ειδικότερα για τους γεωργούς επιδιώχθηκε να εγκατασταθούν σε περιοχές ανάλογα με το είδος της καλλιέργειας, με το οποίο ήταν εξοικειωμένοι.

[Ανδριώτης, Ν. 2020. Πρόσφυγες στην Ελλάδα 1821-1940: άφιξη – περίθαλψη – αποκατάσταση, σσ. 214-215. Αθήνα: Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για τον Κοινοβουλευτισμό και τη Δημοκρατία.]

Κείμενο Γ

Το μεγαλύτερο μέρος των γαιών (73%) και των οικιών (49%) που χρησιμοποιήθηκαν για την εγκατάσταση των προσφύγων ανήκαν σε αποχωρήσαντες σλαβόφωνους και μουσουλμάνους, ανταλλάξιμους ή μη, ενώ μόνο μικρό μέρος των γαιών ανήκαν σε απαλλοτριωθέντα και επιταχθέντα ιδιωτικά τσιφλίκια (11,4%). Δεν υπάρχουν οριστικά και πλήρη στοιχεία, καθώς ουδέποτε έγινε οριστικός και δημόσιος απολογισμός του έργου της εγκατάστασης των προσφύγων μετά τη διάλυση της ΕΑΠ το 1930. Οι πρόσφυγες εγκαταστάθηκαν ομαδικά σε συνοικισμούς που είτε είχαν εγκαταλειφθεί από τους αποχωρήσαντες κατοίκους τους (47% των συνοικισμών) είτε πρωτο-κατοικήθηκαν αποκλειστικά από πρόσφυγες (24%). Τέλος, ένα σημαντικό μέρος των προσφύγων εγκαταστάθηκε σε υπάρχοντες και κατοικημένους οικισμούς γηγενών (29%), καθιστώντας τους «μεικτούς» και περιορίζοντας σοβαρά το μερίδιο των γηγενών στην προς διανομή γη των απαλλοτριωθέντων τσιφλικιών. Αυτή η απρόσμενη εμφάνιση «ξένων» διεκδικητών των γαιών, συχνά σε συνδυασμό με την εμφανώς διαφορετική γλωσσοπολιτισμική ταυτότητα των προσφύγων, αποτέλεσε σημείο ενδοκοινοτικών τριβών στους οικισμούς αυτούς.

[Χατζηιωσήφ, Χρ. 2009. Όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας. 1900-1940, σ. 352. Αθήνα: Βιβλιόραμα.]

Κείμενο Δ

Η ΕΑΠ προσέφερε στους πρόσφυγες της υπαίθρου όλα όσα ήταν απαραίτητα για την επιβίωσή τους. Αροτριώντα και μικρά ζώα, γεωργικά εργαλεία, σπόρους, χρήματα για να συντηρηθεί η οικογένεια μέχρι την πρώτη σοδειά. Και βεβαίως γη ανάλογη με τον αριθμό των μελών κάθε οικογένειας – αυτός είναι και ο λόγος που συχνά οι οικογένειες χωρίστηκαν για να αποκτήσουν περισσότερη γη – αλλά και με την ποιότητά της, αν ήταν δηλαδή ξερική ή ποτιστική. Όσον αφορά πιο ειδικά τις κατοικίες, σε ορισμένες περιπτώσεις αυτές κατασκευάστηκαν από εργολάβους, σε άλλες πάλι από τους ίδιους τους πρόσφυγες, με την ΕΑΠ να προσφέρει τα απαραίτητα υλικά. Ταυτοχρόνως φρόντισε να πραγματοποιήσει σημαντικά έργα για την ύδρευση των οικισμών και την ένταξή τους στο οδικό δίκτυο, ενώ δημιούργησε αρκετούς γεωργικούς σταθμούς που θα στήριζαν το έργο των προσφύγων, αλλά και που θα μελετούσαν τις τοπικές συνθήκες.

[Κωστής, Κ. 2019. Ο πλούτος της Ελλάδας. Η ελληνική οικονομία από τους Βαλκανικούς πολέμους μέχρι σήμερα, σσ. 121-122. Αθήνα: Πατάκης.]

ΠΡΟΤΥΠΟ ΛΥΚΕΙΟ ΑΝΑΒΡΥΤΩΝ

ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΑ ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗΣ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΩΝ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα του αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση, τη λέξη **Σωστό**, αν η πρόταση είναι σωστή, ή **Λάθος**, αν η πρόταση είναι λανθασμένη:

α. Η οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος της διανομής των εθνικών κτημάτων έγινε με νομοθετικές ρυθμίσεις κατά την περίοδο 1870-1871. **Σ**

β. Οι απόψεις των τριών πρώτων ελληνικών κομμάτων (Αγγλικού, Γαλλικού και Ρωσικού) διέφεραν σημαντικά σε όλους τους τομείς της πολιτικής σκέψης και πρακτικής. **Λ**

γ. Οι Χίοι πρόσφυγες επιθυμούσαν κατά πλειοψηφία να επιστρέψουν στο νησί τους μετά την καταστροφή. **Σ**

δ. Ο παλαίμαχος κρητικός πολιτικός Ι. Σφακιανάκης κάλεσε το λαό σε καθολική συμπαράσταση προς τους επαναστάτες του Θερίσου στις 21/3/1905. **Σ**

ε. Κύριες πλουτοπαραγωγικές πηγές στον Εύξεινο Πόντο αποτελούσαν η γεωργία, η κτηνοτροφία και η εξαγωγή ξυλείας από τα δάση της περιοχής. **Λ**

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Α2

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

α. ανόρθωση → Σχολικό βιβλίο, σ. 89 («Αυτοί οι ανεξάρτητοι πολιτικοί ... ακτήμονες» + ακριβής χρονολόγηση)

β. κίνημα του 1933 → Σχολικό βιβλίο, σ. 107 («Ο Πλαστήρας ... τακτική της βίας»)

γ. Οργανικός Νόμος → Σχολικό βιβλίο, σ. 208 («Ένα σοβαρό ζήτημα ... εγκατάστασής του» + Να προστεθεί ότι ανήκει στα επιτεύγματα της πρώτης κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας)

Τα ανωτέρω αποσπάσματα του σχολικού βιβλίου χρειάζεται να αποδοθούν με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτελέσουν πλήρεις και αυτοτελείς ιστορικούς ορισμούς.

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Β1

α) Να συγκρίνετε τα Συντάγματα του 1844 και του 1864 ως προς τις βασικές διατάξεις τους. (10 μονάδες)

Σχολικό βιβλίο, σσ. 71-72 («Στο Σύνταγμα καθορίστηκαν οι βασιλικές εξουσίες ... σε συναίνεση»)

Σχολικό βιβλίο, σ. 78 («Μέσα σε συνθήκες κυβερνητικής αστάθειας ... οι βιαιοπραγίες»)

β) Ποιο ήταν το αποτέλεσμα των εκλογών του Ιανουαρίου του 1936 και ποια η σημασία του; (2 μονάδες)

Σχολικό βιβλίο, σσ. 108-109 («Ο Γεώργιος Β' ήταν πλέον ανοιχτός»).

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

α) Σε ποιο ζήτημα εντοπίστηκε κυρίως η διάσταση απόψεων ανάμεσα στον πρίγκιπα Γεώργιο και τον επί της δικαιοσύνης υπουργό της κρητικής Πολιτείας Ε. Βενιζέλο; (μονάδες 7)

Σχολικό βιβλίο, σσ. 208-209 («Το πιο σημαντικό ήταν η διαχείριση ... με Έλληνες αξιωματικούς».)

β) Ποια είναι τα αριθμητικά δεδομένα που σχετίζονται με τη γενοκτονία των Ποντίων (1916-1923) και ποιος ο χαρακτήρας της; (μονάδες 6)

Σχολικό βιβλίο, σσ. 253-254 («Από τους 697.000 Πόντιους ... από τις κακουχίες»).

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

(Επισημαίνεται ότι οι απαντήσεις που προτείνονται για τα θέματα Γ1 και Δ1 είναι ενδεικτικές. Κάθε άλλη απάντηση, κατάλληλα τεκμηριωμένη, θεωρείται αποδεκτή)

ΘΕΜΑ Γ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις για την ελληνική οικονομία κατά τον 19ο αιώνα και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και τους πίνακες να αναφερθείτε:

α) στην εξέλιξη της εμπορικής ναυτιλίας κατά τις πρώτες δεκαετίες του ελεύθερου ελληνικού κράτους (15 μονάδες)

β) στους παράγοντες που συνετέλεσαν στην ανάπτυξη της ναυτικής εμπορικής δραστηριότητας κατά την ίδια περίοδο (10 μονάδες).

Απάντηση.

Πρόλογος (γενικός και προαιρετικός): Σχολικό βιβλίο, σ. 20 → Από την ακμάζουσα εμπορική ναυτιλία των προεπαναστατικών χρόνων απέμειναν, μετά την απελευθέρωση, λίγα πράγματα. Το κυριότερο από αυτά ήταν η προδιάθεση για τη θάλασσα και η γνώση των ναυτικών υποθέσεων.

Α) Η εξέλιξη της εμπορικής ναυτιλίας:

Σχολικό Βιβλίο	Πηγές
1) σ. 21, 2η§ “Ανοδική η πορεία της ελληνικής ναυτιλίας”	1) ΠΒ: σημαντική η ανάπτυξη της εμπορικής ναυτιλίας ΠΓ: Εμπορική ναυτιλία → ο μόνος τομέας που κατόρθωσε να ανακτήσει την παλαιά ζωτικότητά του.
2) σ. 21, 2η§ Αύξηση αριθμού και χωρητικότητας πλοίων και αριθμοί για το 1840 και το 1866.	2) ΠΑ: τα στοιχεία από τους πίνακες αναλυτικά. Προσοχή στον πρώτο πίνακα: το έτος 1841 καταγράφονται λιγότερα πλοία αλλά με μεγαλύτερη χωρητικότητα, δηλ. ο αριθμός των πλοίων μειώνεται διότι το μέγεθός τους μεγαλώνει.

3) σ. 21, 2η§ Όχι αυτονόγη η ανάπτυξη, αυξομειώσεις λόγω της εισαγωγής του ατμού.	3) ΠΒ: Κάμψη της ανάπτυξης της ναυτιλίας στα μέσα του αιώνα (1850) λόγω του διεθνούς συναγωνισμού με τη χρήση του ατμού. ΠΒ: πτώση των παλαιών εφοπλιστικών κέντρων (Υδρα, Σπέτσες, Ψαρά) παρά τις αποζημιώσεις.

Β) Οι παράγοντες ανάπτυξης της ναυτικής εμπορικής δραστηριότητας:

Σχολικό βιβλίο	Πηγές
1) σ. 20, 3η§ Από τα προεπαναστατικά χρόνια υπήρχε α) προδιάθεση για θάλασσα και β) γνώση των ναυτικών υποθέσεων.	1) ΠΑ: Ανάπτυξη ναυτιλίας → ιδιωτική πρωτοβουλία και επινοητικότητα + πλούσια ναυτική πείρα των Ελλήνων. ΠΒ: Υπεροχή των Ελλήνων στη χρήση των ιστιοφόρων και μικρό κόστος κατασκευής τους στα ντόπια ναυπηγεία. ΠΓ: Νέα ναυπηγεία σε πολλά νησιά και λιμάνια και επενδύσεις από τους ομογενείς.
2) σ. 21, τέλος: Δημόσια έργα για την εξυπηρέτηση της ναυτικής δραστηριότητας → κατασκευή λιμένων. σ. 20-21: Γιατί η Σύρος ήταν το μεγαλύτερο ναυτιλιακό κέντρο: α) στρατηγική θέση του νησιού β) δυναμική παρουσία και δραστηριότητα των ελληνικών παροικιών.	2) ΠΑ: Μεγαλύτερο λιμάνι η Σύρος και μετά ο Πειραιάς και τα υπόλοιπα.

3) σ. 21, τέλος: κατασκευή φάρων για ασφαλέστερη ναυσιπλοΐα.	

Μονάδες 25

ΘΕΜΑ Δ1

Με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις για την ελληνική οικονομία κατά τον 19ο αιώνα και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα και τους πίνακες να εξηγήσετε:

α) γιατί δόθηκε προτεραιότητα στην αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων έναντι της αστικής · (10 μονάδες)

β) τι περιελάμβανε η αγροτική αποκατάσταση των προσφύγων. (15 μονάδες)

Μονάδες 25

Απάντηση.

Πρόλογος (γενικός και προαιρετικός): Σχολικό βιβλίο, σ. 153 → «Η ελληνική κυβέρνηση ... παραγωγική απασχόληση και οριστική στέγαση».

Α) Η προτεραιότητα στην αγροτική αποκατάσταση:

Σχολικό Βιβλίο	Πηγές
σ. 154: Μολονότι οι περισσότεροι πρόσφυγες ασκούσαν «αστικά» επαγγέλματα πριν την Καταστροφή, δόθηκε προτεραιότητα στη γεωργία. Αίτια :	ΠΑ: Προτεραιότητα από την ΕΑΠ στην αγροτική αποκατάσταση.
1) τα μουσουλμανικά κτήματα που ήδη υπήρχαν 2) η αγροτική αποκατάσταση ήταν ταχύτερη και απαιτούσε μικρότερες δαπάνες	ΠΒ: Η αγροτική αποκατάσταση μπορούσε να εφαρμοστεί πιο ολοκληρωμένα (στέγαση + επαγγελματική δραστηριότητα), απαιτούσε λιγότερα χρήματα (εφόσον υπήρχαν ανταλλάξιμες περιουσίες) και μπορούσε να αποδώσει πιο γρήγορα.

3) ανέκαθεν η ελληνική οικονομία ήταν κυρίως γεωργική 4) υπήρχε η πολιτική σκοπιμότητα της αποφυγής κοινωνικών αναταραχών με τη δημιουργία μικροϊδιοκτητών γης και όχι εργατικού προλεταριάτου.	ΠΒ: Η αγροτική αποκατάσταση απέβλεπε στη δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών και, μέσω αυτής, στην κοινωνική γαλήνη. ΠΑ: Αποσοβήθηκε ο κίνδυνος κοινωνικών προστριβών στις πόλεις, ριζοσπαστικοποίησης των προσφύγων και διάδοσης επιδημιών.
	<u>Αριθμητική παρουσίαση στην ΠΑ:</u> 54% των προσφύγων → πόλεις με 13,7% πόρων της ΕΑΠ, και 46% των προσφύγων → ύπαιθρος με 86,3% πόρων της ΕΑΠ. Μέχρι το 1928 → 2085 αγροτικοί οικισμοί στη Μακεδονία, τη Θράκη και την Κρήτη και πρόσφυγες εγκατεστημένοι σε εγκαταλελειμμένα από τους Μουσουλμάνους χωριά και κοινότητες. <u>Άρα:</u> προφανής η προτεραιότητα στην αγροτική αποκατάσταση.

Β) Τι περιελάμβανε η αγροτική αποκατάσταση:

Σχολικό βιβλίο	Πηγές
σ. 156-157: Η αγροτική αποκατάσταση ήταν έργο της ΕΑΠ.	ΠΒ: Από το 1924 η αγροτική αποκατάσταση περιήλθε στον έλεγχο της ΕΑΠ.
Στόχος → δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών.	ΠΒ: Η αγροτική αποκατάσταση απέβλεπε στη δημιουργία μικρών ιδιοκτησιών → Σχεδιασμός: οι πρόσφυγες να συνεχίσουν την ίδια αγροτική ή κτηνοτροφική ή αλιευτική

	δραστηριότητα που είχαν στην παλιά πατρίδα.
Πού εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες: α) σε εγκαταλελειμμένα χωριά β) σε νέους οικισμούς, προσαρτημένους σε χωριά γ) σε αμιγώς προσφυγικούς συνοικισμούς	ΠΓ: 73% των γαιών και 49% των οικιών ανήκαν στους αποχωρήσαντες μουσουλμάνους (ανταλλαξιμους και μη), 11,4% σε ιδιωτικά τσιφλίκια. ΠΓ: 47% σε οικισμούς που είχαν εγκαταλειφθεί. ΠΓ: σημαντικό μέρος (29%) εγκαταστάθηκαν σε ήδη υπάρχοντες οικισμούς → «μεικτοί» οικισμοί, ενδοκοινοτικές προστριβές μεταξύ γηγενών και προσφύγων. ΠΓ: 24% των προσφύγων σε αμιγώς προσφυγικούς συνοικισμούς.
Παραχωρούμενος κλήρος, τεμαχισμένος σε διάφορες τοποθεσίες, ανάλογα με το μέγεθος της οικογένειας, την ποιότητα του εδάφους, το είδος της καλλιέργειας και τη δυνατότητα άρδευσης. Οριστική η παραχώρηση γης μετά από κτηματογράφηση. Παραχώρηση στέγης, εργαλείων, σπόρων, λιπασμάτων ζώων.	ΠΔ: Έκταση παραχωρούμενης γης ανάλογα με το μέγεθος της οικογένειας – χωρισμός οικογενειών για περισσότερη γη – και ανάλογα με την ποιότητά της (ξερική – ποτιστική). ΠΔ: Προσφορά της ΕΑΠ στους αγροτικά αποκατεστημένους πρόσφυγες: αροτριώντα και μικρά ζώα, εργαλεία, σπόροι, χρήματα μέχρι την πρώτη σοδειά.
Στέγαση: εργολαβία από την ΕΑΠ ή αυτεπιστασία, κτίσματα 2 δωματίων, πληρωμή με δόσεις. Τίτλοι: απλή κατοχή, πλήρης κυριότητα μετά την αποπληρωμή του χρέους.	ΠΔ: Κατασκευή οικιών από εργολάβους ή από τους ίδιους τους πρόσφυγες. Κρατικά έργα υποστήριξης: ύδρευση των οικισμών και ένταξή τους στο οδικό δίκτυο, ίδρυση γεωργικών σταθμών ανά περιοχές.

Τέλος: Μετά το 1930 (διάλυση της ΕΑΠ) → τα χρέη των προσφύγων στην Αγροτική Τράπεζα.	